

ZAZACA KAYNAKLARA DAİR BİR BİBLİYOGRAFYA ÇALIŞMASI - I –

A Bibliography Of Resources Zazaki

Murat VAROL*

ÖZET

Hint-Avrupa Dil Ailesi'nin İranî koluna mensup olan ve Türkiye sınırları içerisinde konuşulan dillerden biri olma hüviyetini taşıyan Zazaca hakkında, her geçen gün yeni çalışmalar yapılmakta ve yeni eserler kaleme alınmaktadır. Zazaca ile ilgili akademik çalışmalar da her geçen gün artmakta ve çeşitlilik arz etmektedir. Yapılan çalışmaların her geçen gün artması, bu alandaki kaynaklara ulaşma konusunu da beraberinde getirmektedir. Bu çalışma özellikle Zazaca alanındaki akademik çalışmalara daha yeni adım atan veya atacak olan genç araştırmacılar için bir rehber niteliğinde olacaktır. Konu ile ilgili kaynakların hem fazla olması hem de çok geniş bir araştırmayı gerektirdiği için bu çalışmada sadece yakın dönemdeki kaynaklara yer verilmiştir. Bu çalışma Zazalar ve Zazaca konusunda hazırlanmış veya Zazalar ve Zazaca'ya yer vermiş kitap, dergi, makale ve sempozyumlarda sunulan bildirilerin bir bibliyografyasını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Zazalar, Zazaca, Dil, Bibliyografya.

ABSTRACT

Academic studies are conducted and new works are continually published in the field of Zaza language a member of Iranian branch of Indo-European Language family and a language spoken in Turkey. Academic studies in the field of Zaza language are various and increasing day by day. The increase of the academic studies concerning Zaza language enables easy access to those studies. This study is particularly going to be a guide for the current and prospective young researchers of Zaza language. In this study, only the recent sources are employed because there are too many sources about this subject and they require an extensive research. This study also focuses on Zazas and Zaza language and it offers a bibliography of books, journals, articles and presentations that made reference to the Zazas and Zaza language.

Key Words: Zazas, Zazaki, Language, Bibliography.

* Öğretim Görevlisi, Bingöl Üniversitesi Zaza Dili ve Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü, mvarol@bingol.edu.tr

GİRİŞ

Türkiye’de konuşulan dillerden biri olan Zazaca, akademik ve bilimsel çalışmalarda her geçen gün kendisine daha fazla yer açmaktadır. Yüzyıllardan beridir daha çok sözlü olarak insanların belleğinde yer edinen Zazaca, günümüzde yazı dilini oluşturmuş ve her alanda edebî ürünün ortaya konabileceği bir seviyeye gelmiştir. Zazaca ile ilgili bilimsel çalışmaların geçmişi her ne kadar yüzyıllar öncesine dayansa da günümüzde büyük bir ivme kazandığı yadsınamaz.

Zazaca ile ilgili yapılan bilimsel ve akademik çalışmaların artması ve her geçen gün yeni ürünlerin ortaya konması, aynı zamanda bir bilimsel arşiv de meydana getirmektedir. Ayrıca, bu alandaki araştırmacı ve akademisyen sayısı da her geçen gün artmaktadır.

Yapılan ve yapılacak olan her türlü akademik çalışma için kaynak taraması yapılması ve kaynaklara ulaşabilme en önemli unsurdur. Özellikle akademi ile yeni tanışan araştırmacıların en büyük sıkıntısı bu kaynakların neler olduğu ve bunlara nasıl ulaşılacağı hususudur. Bu çalışma, hem Zazaca alanına daha yeni adım atmış genç araştırmacılara bir rehber olacak hem de kaynaklara ulaşma bakımından büyük bir kolaylık sağlayacaktır.

Bu çalışmada, Zazaca ile ilgili yerli kaynaklara yer verilmiştir; bilindiği üzere bu alan ile ilgili var olan bütün kaynakların taranması ve tespit edilmesi kapsamlı bir çalışma gerektirmektedir. Bu yüzden yabancı kaynaklara bu çalışmada yer verilmemiş, sadece yerli kaynaklar üzerine durulmuştur. Bu kaynaklardan da daha çok yakın dönemdeki modern kaynaklar ağırlık kazanmaktadır.

Yabancı bilim adamları tarafından yapılan çalışmalar veya yurtdışında yayımlanan bilimsel çalışmalar ile bu makaleden sonra tespit edilen diğer çalışmalar, ikinci bir bibliyografya çalışmasında verilecektir.

Çalışmanın eksiksiz ve tam olduğu fikri elbette ki telaffuz edilemez; ancak bu alandaki ihtiyaca önemli ölçüde cevap vereceği umulmaktadır.

Bu çalışmada yakın dönemde yayımlanmış Zazalar ve Zazaca hakkında bilgi içeren kitap, dergi, makale, sempozyum bildirileri ve kitap bölümlerinin künye bilgilerinin yer alacağı bir bibliyografya sunulmaktadır. Kaynakların sıralanmasında isim – soy isim esasına dayalı alfabetik sıralama esas alınmıştır.

Yaptığımız araştırmalar sonucunda tespit ettiğimiz Zaza dili, kültürü, tarihi ve edebiyatı ile ilgili kaynaklar şunlardır:

Abdulaziz BEKİ, “Filolojik Açıdan Zazaca’nın Yapısı”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 195-203.

Abdulkaki ATICI, *Sultanların Üç Mührü: Zaza Türkleri*, Hat Yayınları, Bursa 2007.

Abdullah DEMİR, “XIX. Yüzyılda Zazaların Nüfusu ve Demografik Yapısı”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 105-145.

Abdumelik VERGİ, “Zazalarda Zaman Mefhumu ve Zaza Kültüründeki Yeri”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 444-464.

Abdumuttalip ARPA, “Zazaca’nın Kürtçe’yi Anlama Yeterliliği”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 541-554.

Abdulahap BAYDAŞ - Alaaddin YÜKSEL - Ali Rıza KURTARAN, “Bingöl Yöresinde Yaşayan Zazalarda Yaylıcılık Geleneği”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 603-611.

Ahmet BURAN, Berna Yüksel ÇAK, *Türkiye’de Diller ve Etnik Gruplar*, Akçağ Yayınları, Ankara 2012.

Ahmet KASIMOĞLU, “Bitkilerin Zazaca Adlandırılması”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 247-262.

Ahmet KAYINTU, “Bingöl’de Konuşulan Yerel Dil (Zazaca) Üzerine Batıda Yapılan Çalışmalara Eleştirel Bir Yaklaşım”, *III. Bingöl Sempozyumu (17-19 Eylül 2010)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2013, s. 499-509.

_____, “Kaybolma Tehlikesi Karşısında Zazaca’nın Geleceği”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 401-412.

_____, “Molla Mehmet Demirtaş’ın Zazaca Divanı”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 329-345.

Ahmet KIRKAN, “Zazaca Mevritler ve Mala Kamili Puexi’nin Mevlidi: Klasik Edebiyat Açısından Bir Değerlendirme”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 771-791.

Ali Aydın AKBAŞ, “Bütün Yönleri İle Zazaları Kürtleştirme Operasyonları”, *2023 Dergisi*, Sayı:129, 2012, s. 26-36.

Ali KAYA, *Alevilik ve Dersim Üzerine Seçme Yazılar*, Yaz Yayınları, İstanbul 2012.

_____, *Başlangıcından Günümüze Dersim Tarihi*, Demos Yayınları, İstanbul 2010.

_____, *Deylem’den Dersime*, Can Yayınları, İstanbul 2002.

_____, “Kültürel Zenginliğin, Büyük Uygarlıklara Beşik Olmanın Temeli: Dil Zenginliği”, *I. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu (4-6 Ekim 2010)*, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli 2010, s. 241-262.

_____, “Tarihte Zazalar ve Zazaca”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 86-104.

Ali Kemal ÖZCAN, “Zazaca (Dımili) Kürtçe’nin Bir Lehçesi Mi? Kelimelerin ‘Giz’inde Bir Dil Arayışı”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 193-205.

Ali Tayyar ÖNDER, *Türkiye’nin Etnik Yapısı*, Kripto Yayınları, 52.Basım, Ankara 2012.

Ali Rıza ÖZDEMİR, “Zaza Kelimesinin Eski Kayıtları Üzerine Bir Değerlendirme”, *2023 Dergisi*, Sayı:129, 2012, s. 12-15.

_____, *Zazalar ve Türklük*, Kripto Yayınları, Ankara 2010.

Ayetullah KARABEYESER, “Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun Zazaca İçin Önemi”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 385-392.

Bedrettin BASUĞUY, “19.Yüzyılda Bir Zaza Kadın Şair: Xeyran Hanım Dümbüli”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s.465-477.

Bilal ZİLAN, “Tarixê Xonamikerdişê Kırdan”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 366-397.

Burhanettin DAĞ, “Bazı Zaza Atasözlerinin Kısa İzahı ve Diğer Milletlerin Atasözleriyle Karşılaştırılması”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 253-269.

_____, “Zazaca’nın Farsça ve Deylemi Dilleriyle Olan İrtibatı ve Akralığı”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 207-225.

Cemal ŞENER, *Türkiye’de Yaşayan Etnik ve Dinsel Gruplar*, Etik Yayınları, 5.Baskı, İstanbul 2006.

Cihat KAR, “Zaza Dili Araştırmalarının 150 Yıllık Geçmişi Üzerine-1”, *Çıme*, Sayı:8, 2007.

Ebubekir PAMUKÇU, *Dersim Zaza Ayaklanmasının Tarihsel Kökenleri*, Yön Yayıncılık, İstanbul 1992.

Ebru ELPE, “Zaza Kültürünün Kökenleri”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 398-407.

Ercan ÇAĞLAYAN, “Osmanlı Belgelerinde Zazalar ve Zazaca Üzerine Notlar”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 271-290.

_____, “Zaza Tarihinin Kaynakları (Arap ve Osmanlı Kaynakları)”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 286-301.

Fahri PAMUKÇU, “Zazaca’da Dilbilgisi Zamanları”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 291-311.

_____, “Zazaki’ye Özgünlük Kazandıran Eril-Dişil Algısı”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 217-231.

Faruk İREMET, “Kimliğin Belirlenmesinde Anadilin Önemi”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 369-374.

_____, *Zonê Ma Zazaki*, İremet Yayınları, 1996.

Fevzi RENÇBER, “Zazaca Konuşan Alevilerin Etnik Kimliği Üzerine Bir Değerlendirme”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 490-499.

Hakkı ÇİMEN, “Zaza Dili Derslerinin Türkiye’de Kreş ve Okullarda Okutulması”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 375-384.

Hasan KALCIK, “Bingöl Ağzında Fiil Çekimleri”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 302-328.

_____, “Zazalar, Zazaca Yazının Tarihçesi ve Vate Çalışma Grubu”, *İnatçı Bir Bahar-Kürt ve Kürtçe Edebiyat (Derleyen: Vecdi Erbay)*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2012, s. 135-154.

Hasan Reşit TANKUT, *Zazalar Üzerine Sosyolojik Tetkikler*, Kalan Yayınevi, Ankara 2000.

Hasip BİNGÖL, “Dilin Terbiye Edilmesi: Makine, Fabrikasyon ve Yalnızlık”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 584-602.

_____, “Sözün Yazılı Serüveni: Zazaki Dil Çalışmaları Hakkında Bir Kritik”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 413-432.

Haydar ŞAHİN, “Zazaca Ad ve Soyadların Kayıt İçin Gramerine Uygun Yazılışı”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 471-482.

Hayri BAŞBUĞ, *İki Türk Boyu Zaza ve Kurmanclar*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1984.

_____, *Göktürk-Uygur Zaza Kurmanç Lehçeleri Üzerine Bir Araştırma*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1984.

Hesen Uşên BOR, “Zazaca Nedir, Ne Değildir? Kendi Olma Hakkı”, *Ware*, Sayı:3-4, 1993, s. 28-49

Hıdır EREN, “Dil İle İnsan Sferi Arasındaki İlişki”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 433-453.

H. ŞELIC, *Zaza Gerçeği*, Dicle-Fırat Yayınları, Almanya 1988.

İbrahim BUKAN, “Uygurluk Tarihinde Zazalar”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 503-530.

İlyas ARSLAN, “Zazaca Edatlar”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 750-770.

İsmail SÖYLEMEZ, “Geçmişten Günümüze Zazaca Dergiler: Kronoloji, Sorunlar ve Çözümler”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 175-191.

_____, “Üst Kültür-Alt Kültür Etkileşimi Bağlamında Zazaca'nın Dilsel Yeterlilik Sorunsalı (Türkiye-İran Karşılaştırmalı Bir Örneklem Denemesi)”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 204-216.

Kemal AKAY, “Zaza Tarihinde Şiir”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 146-160.

Mahmut RIŞVANOĞLU, *Saklanan Gerçek: Kurmanclar ve Zazaların Kimliği-1*, Tanmak Yayınları, Ankara.

_____, *Saklanan Gerçek: Kurmanclar ve Zazaların Kimliği-2*, Tanmak Yayınları, Ankara.

MALMİSANIJ, *Kırd, Kırmanc, Dımılı veya Zaza Kürtleri*, Deng Yayınları, İstanbul 1996.

Mehmet Ali DEMİRDAĞ, “Merkez Şivesinin Batı Sınırındaki Govdere Ağzının Sesbilimsel Yönden İncelenmesi”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 729-749.

_____, “Zenginliğe Sahip Çıkmak: Zazalar”, *Turgut Özal Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Kongresi-II-: Küresel Değişim ve Demokratikleşme*, Malatya İnönü Üniversitesi, Malatya 2012, s. 635-649.

M. Fatih ÇİÇEK, “Dünyada Anadilde Eğitim Deneyimleri ve Zaza Dilinde Anadilde Eğitim Talepleri Üzerine Bir Değerlendirme”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 346-365.

_____, “Siyaset Dili Olarak Zazaca”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 483-493.

Mehmet KAYA, “Zazalarda Aşiret Geleneği: Gökdere ve Kasıman Aşiretleri Örneği”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 555-564.

M. Şerif FIRAT, *Doğu İlleri ve Varto Tarihi*, Kamer Yayınları, İstanbul 1998.

Mehmet TIRAŞCI, “Zazaca Mevritler ve Müzikal Olarak İcra Ediliş Tarzları”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 676-687.

_____, “Güneydoğu ve Doğu Anadolu Çevresinde Arapça, Kürtçe, Zazaca Mevritler ve Müzikal Olarak İcra Ediliş Tarzları”, *İstanbul Üniversitesi Din ve Müzik Ulusal Sempozyumu (26-27 Nisan 2012)*.

Mehmet TÜZÜN, “Dersim’de Türkü, Şarkı ve Ağıtlar”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 161-194.

Mehmet YAZICI, “Aleviliğe Etnik Yaklaşımlar: Zazalar-Alevilik İlişkisi”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 408-425.

Mesut KESKİN, “Orta ve Eski İrani Dillerin Zazaca’ya Tuttuğu Işık”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 232-252.

_____, “Zazaca’daki Alfabe Sorununa Bir Bakış ve Çözüm Önerisi”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 327-349.

_____, “Zazaca’daki ‘ê’ Ünlüsünün Kullanımı ve Yazım Hataları”, *Çıme*, Sayı:4, 2006, s. 24-31.

_____, “Zazaca’nın İrani Diller Arasındaki Yeri ve Dilin Özellikle Dersim’de Olan Durumu ve Yarını”, *I. Uluslararası Tunceli*

(*Dersim*) Sempozyumu (4-6 Ekim 2010), Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli 2012, s. 195-208.

_____, “Zazaca, Kurmanca (Kürtçe) ve Farsça Arasındaki Fark Üzerine Küçük Bir Karşılaştırma”, *Ware*, Sayı:10, 1996, s. 111-115.

_____, “Zazaca Üzerine Notlar”, *Herkesin Bildiği Sır: Dersim* (Derleyen: Şükrü Aslan), İletişim Yayınları, İstanbul 2011, s. 221-242.

Murat ALANOĞLU - Muhammet Yücel, “Dımılı-Zaza Adı ve Tarihsel Gelişimi”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 313-326.

Murat VAROL, “Zazalarda Mevlit ve Siyer Geleneği”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 625-652.

_____, “Zazaca Sözlükçülüğün Tarihi, Sorunları ve Çözüm Yolları”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 351-368.

_____, “Etnik Yaklaşımlar Bağlamında Zaza Kimliği”, *Kimlik, Kültür ve Değişim Sürecinde Osmanlıdan Günümüze Kürtler Uluslararası Sempozyumu (6-8 Eylül 2012)*, Bingöl Üniversitesi, 2012.

Mustafa KIRKIZ, “Meftun Mahlasıyla Ünlü Bir Dünbeli Edibi: Abdurrezzak Beg”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 573-583.

Nazmi SEVGİN, *Zazalar*, Zaza Kültürü Yayınları, Ankara 1994.

_____, *Zazalar ve Kızılbaşlar*, Kalan Yayınları, Ankara 1999.

_____, “Yaşayışları Gizli Kalmış Bir Aşiret Zazalar I-II”, *Türk Kültür Dergisi*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.

Nebi BUTASIM, “Behistun Anıtlarında Geçen ‘Zazana’ Kelimesine Dair Eleştirel Bir Yaklaşım”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 463-470.

_____, “Zaza Sanatı-Bingöl Örneği”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 426-437.

Nevzat ANUK, “Kürt Gazeteciliği ve Zazaca”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 688-711.

Nusrettin BOLELLİ, “Zazaca Kitapların Tanıtım”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 500-516.

Orhan TÜRKDOĞAN, “Güneydoğu Halkları: Zazalar-Kürtler ve Kimlik Yapıları”, *2023 Dergisi*, Sayı:129, 2012, s. 4-11.

_____, *Türk Toplumunda Zazalar ve Kürtler*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.

Osman ÖZER, “Ana Altayca ve Çuvaşça ile Zazaca Arasındaki Dil Benzerlikleri Üzerine Bir Deneme”, *Tuncer Gülensoy Armağanı*, Kayseri 1995.

_____, “Teknolojiye Yenik Düşen Kelimeler”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 517-524.

_____, “Zazaca Dil Derlemeleri”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 393-400.

Özgür PULUR, “Kırmanc-Zaza Sorunu, Dersim ve Gelecek”, *Ware*, Sayı:10, 1996, s. 116-124.

Peter Alford ANDREWS, *Türkiye’de Etnik Gruplar*, Ant Yayınları, İstanbul 1992.

Ramazan KORKUT - Abdullah BEDEVA, “Genel Dilbilim Kapsamında İlk Dönem Arap Dilbilim Çalışmaları Örneğinde Zaza Dilbilim Çalışmalarına Metodolojik Bir Yaklaşım”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 478-489.

Ramazan KORKUT, “İslam Dini Temelinde Dilbilim Açısından Arapça’nın Kelime Varlığı Alanında Zazaca’ya Etkisi”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 812-851.

Rasim BOZBUĞA, “Türkiye’nin Bir Rengi: Zazalar”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı:113, 2013, s. 57-78.

Roşan LEZGİN, “Kırmanca (Zazaca) Kürtçe’inde Öykücülüğün Gelişimi”, *İnatçı Bir Bahar-Kürt ve Kürtçe Edebiyat* (Derleyen: Vecdi Erbay), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2012, s.491-496.

_____, “Modern Kırmanca (Zazaca) Edebiyatı” *Zazaki.Net*, 2011.

_____, “Toplumsal Kürt Gruplarından Zazalara Genel Bir Bakış”, Zazaki.net. 2009.

Rıdvan DOLGUN, “Türkiye’de Zazaca Nerelerde Konuşuluyor?”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 852-859.

Sadullah KOÇ, “Sözlü Olarak Yaşam Bulan Zazaca’nın Kültür ve Yaşamla İlişkisi”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 438-443.

_____, “Zazaca’nın Dünya Dilleri Arasındaki Yeri ve Konumu”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 495-502.

Salih AKIN, “Diasporada Dil Planlaması: Kurmanca ve Zazaca’nın Karşılaştırmalı Analizi”, *I. Uluslararası Tunceli (Dersim) Sempozyumu (4-6 Ekim 2010)*, Tunceli Üniversitesi Yayınları, Tunceli 2012, s. 209-220.

Salih AKYÜREK, “Kürtler ve Zazalar Ne Düşünüyor? Ortak Değer ve Sembollere Bakış”, *Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi*, İstanbul 2011.

Seyfi Cengiz, *Dersim ve Zaza Tarihi (Sözlü Gelenek ve Tarihsel Gerçek)*, Mamekiye.de.

_____, *Kırmanclar, Kızılbaşlar ve Zazalar*, Desmala Sure Yayınları, 1995.

SİWONIC, “Osmanlı Döneminde Zaza Kimliği”, *Çıme*, Sayı:3, 2005, s. 22-25.

Süleyman KARACELİL, “Eğitim Kültür İlişkisi: Zaza Atasözlerinde Eğitim”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 525-540.

Tuncer GÜLENSOY, *Kürmanci ve Zaza Türkçeleri Üzerine Bir Araştırma*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1983.

Vehbi TÜREL, “Bingöl’de Konuşulan Lehçeler-Dımlı (Zazaki) ve Kurmaci İle İlgili Birer Eserin Tanıtımı”, *III. Bingöl Sempozyumu (17-19 Eylül 2010)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2013, s. 511-518.

_____, “Zazaki Masal, Hikaye ve Roman Kitaplarının Hazırlanması”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 565-572.

X. ÇELKER, “Halkımız, Yurdumuz, Dilimiz ve Din Sorunu”, *Ware*, Sayı:5, 1993, s. 41-51.

Yaşar ARATEMÜR, “Arkaik Kaynaklardan Modern Kaynaklara Zazaca ve Zazalar”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 227-246.

_____, “Zazaca’nın Temel Kelime Hazinesinden Bazı Kelimelerin Diğer Hint-Avrupa Dilleri İle Karşılaştırılması”, *II. Uluslararası Zaza Tarihi ve Kültürü Sempozyumu (4-6 Mayıs 2012)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2012, s. 270-285.

Yaşar KALAFAT, *Türk Halk Kültüründe Zazalar*, Berikan Yayınevi, Ankara 2012.

Ziya GÖKALP, *Kürt Aşiretleri Hakkında Sosyolojik Tetkikler*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2011.

Zülfü SELCAN, “Zazaca Alfabe ve Alfabetik Sıralama”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 263-270.

_____, “Zaza Dilinin Tarihi Gelişimi”, *I. Uluslararası Zaza Dili Sempozyumu (13-14 Mayıs 2011)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Bingöl 2011, s. 111-141.

_____, *Zaza Milli Meselesi Hakkında*, Zaza Kültürü Yayınları, Ankara 1994.